

Ondanks EU-boycot blijft vee-export mogelijk

Lucratieve Russische zuivelmarkt verdwenen

President Poetin wil zo snel mogelijk een zelfvoorzienende landbouw. Daarom blijft zijn land fokvee kopen in Nederland. Maar er kan een streep door de lucratieve Russische groeiemarkt voor zuivel. Tot overmaat van ramp koelt de Chinese economie af. De hoop is nu gevestigd op de Arabische markt en de EU-interventie.

*Een shovel die
goudgeel glimmende
Hollandse kazen
platwalst. Het is
president Poetin ernst.
De boycot op voedsel
uit de Europese
Unie is niet van
voorbijgaande aard.*

Treffender kan het beeld niet zijn. Een shovel die goudgeel glimmende Hollandse kazen platwalst. Het is president Poetin ernst. De boycot op voedsel uit de Europese Unie is niet van voorbijgaande aard. Nee, de teugels worden eerder aangehaald. Poetin dicht de mazen in het net. Mocht er via landen als Wit-Rusland, Servië en Turkije toch Europese kaas de Russische grens overgaan, dan is de voormalige KGB-agent onverbiddelijk. Dat is in ieder geval het beeld dat de Russische machthebbers via de media verspreiden. De Russische bevolking lijkt niet wakker te liggen van het vernietigen van voedsel en het oplopen van de voedselprijzen. Zeventig procent van de bevolking vindt dat Poetin zijn eigen gang moet gaan en de westerse sancties moet negeren. Ondanks de dalende lonen, de gedevalueerde roebel en de fors oplopende inflatie heeft de meerderheid van de bevolking niet of nauwelijks last van de boycot, peilde onderzoeksbureau Levada.

Honderden miljoenen

Het mag duidelijk zijn, de Nederlandse zuivel kan voorlopig een streep halen door de gigantische groeiemarkt die Rusland heet. Vroeger goed voor een omzet van honderden miljoenen euro's per jaar, zo blijkt uit de jaarcijfers van de Scandinavische zuivelreus Arla. Door het wegvallen van deze omzet staat de uitbetaling van boerderijmelk in Scandinavië fors onder druk, met een toenemend aantal faillissementen in Denemarken tot gevolg. Voor de Nederlandse zuivelindustrie is het effect vergelijkbaar, zeker voor kaasproducent DOC. FrieslandCampina spreekt in een officiële verklaring van een jaarlijkse omzetsderving van 300 miljoen euro door alle Nederlandse zuivelbedrijven samen. Vooral in kaas. Daarnaast beschikt FrieslandCampina over een eigen zuivelfabriek, in de plaats Stupino, niet ver van Moskou. Met name yoghurtdrinkjes zijn een winstpakker in Rusland. Precieze cijfers over Rusland publiceert FrieslandCampina niet, net zomin als er een boekje wordt open gedaan over de precieze gang van zaken in China.

Te veel aanbod

Hoe beloftevol ook, volgens FrieslandCampina is het wegvallen van de zuivelexport naar

Rusland niet doorslaggevend voor de West-Europese marktleider in zuivel. De prijsval die sinds de start van de sancties is ingezet, heeft vooral te maken met de achterblijvende vraag vanuit de markt en is in mindere mate een gevolg van de boycot, luidt de officiële verklaring.

International business manager Jakob Brand van de Rabobank wijst vooral op de toegenomen melkproductie. Niet het wegvallen van de vraag uit Rusland en de afkoelende Chinese economie wegen het zwaarst, maar het toegenomen aanbod. Niet binnen Europa, maar buiten Europa. Brand: „In 2014 produceerden belangrijke marktpartijen als de VS, Nieuw-Zeeland en Australië aanzienlijk meer melk dan in 2013. Meer nog dan Europa, waar landen als Duitsland en Polen aanzienlijk meer zijn gaan produceren. Niet Nederland, maar Duitsland en Polen zijn in 2014 aanzienlijk meer gaan produceren. Er is nu 20 procent meer melk op de markt dan een paar jaar geleden (zie het kader op pagina 17, red.).“

Arabische markt

Daar komt bij dat China voorraden heeft aangelegd. Chinezen hoeven niet meer te kopen, maar kunnen afwachten. Hetzelfde geldt voor Arabieren. De hoop van de zuivelhandel is gevestigd op de Arabische markt. Traditioneel dé afzetmarkt voor West-Europese zuivel. Bij een aantrekkende economie en een stijgende olieprijs stijgt ook de vraag naar zuivel. Dat is een waarheid als een koe. Arla boekt in het Midden-Oosten een jaarlijkse omzet van 0,5 miljard euro, zelfs drie keer zoveel als gebruikelijk was in Rusland. Het behoeft geen betoog dat de invloed groot zal zijn als de afzet naar het Midden-Oosten structureel verandert. In negatieve zin kan Arla daarover meepraten, toen de Mohammed-cartoonrellen tot een boycot op Deense zuivel leidden en FrieslandCampina profiteerde. Een structureel instabiele afzetmarkt dus, gezien de huidige oorlogssituatie in het Midden-Oosten. Bovendien daalt de olieprijs op dit moment, al is de tendens stijgende. Ook beconcurreren Arla en FrieslandCampina elkaar als vanouds volop. Niet alleen in het Midden-Oosten, maar ook in het Verre Oosten. Arla timmert ter vervanging van de Russische markt aan de weg op de Filipijnen

en Indonesië, markten waar FrieslandCampina met het merk Frisian Flag domineerde tot nu toe.

EU-interventie

Brand: „Wordt de komende maanden op de rem getrapt? Het is afwachten of de melkproductie in Nederland en andere EU-landen gaat dalen en hoeveel. Interventie gaat nu een rol spelen.“ Zodra de EU gaat opkopen, is de bodem in de markt bereikt, weet marktanalist Jurriën Scheepstra van brancheorganisatie ZuivelNL. Inmiddels heeft de EU de eerste partijen mager melkpoeder opgekocht, het eerst in de Baltische staten. Maar ook in Polen, België en het Verenigd Koninkrijk is recent opgekocht. Een duidelijk signaal dat werk wordt gemaakt van de marktbeschermende middelen die in het quotumloze tijdperk kunnen worden ingezet. De EU volgt de marktontwikkelingen op de voet en verkent de markt. Dit werk wordt gedaan door het Milk Marketing Observatory (MMO). Blijkbaar heeft dit panel van Europese zuiveldeskundigen de conclusie getrokken dat het zo niet langer kan, nu de melkprijs in Nieuw-Zeeland en de spotmarkt eind juli tot onder de 20 cent daalde. Officieel heet het een uitzonderlijke maatregel, die los staat van het normale interventiebeleid en noodzakelijk is omdat de zuivelmarkt in de Baltische staten met name was verstoord door de Russische boycot. Letland, Litouwen en Estland zijn immers voor hun export grotendeels afhankelijk van de grote buurman, paradoxaal genoeg gezien de angst voor een nieuwe expansiedrift van de voormalige Sovjet-Unie. De EU houdt de moed erin en benadrukt in haar persverklaringen sinds de start van de sancties dat de totale agrarische export van de EU voortdurend toeneemt dankzij nieuwe markten, ondanks de Russische voedselboycot. Japan en Zuid-Korea zijn daar voorbeelden van.

Klimaat en genetica

Op de lange termijn blijft het MMO onveranderd optimistisch over de winstmarge van de zuivelexport, getuige de inhoud van de rapportages op de website van ZuivelNL (voorheen Productschap Zuivel). Overigens is het meest recente langetermijnrapport geda- ►

Dat de Russische president Poetin er alles aan gelegen is zelfvoorzienend te worden, blijkt uit de vee-exportcijfers. Rusland heeft namelijk besloten om ondanks de boycot van de EU een uitzondering te maken voor enkele essentiële producten voor de Russische bevolking, waaronder fokrunderen.

teerd op december 2014. Sinds kort verstrekt de EU niet alleen de productiecijfers van de EU-28-landen en de belangrijkste producenten wereldwijd, maar geeft het ook een inschatting van de marge op melkproductie aan de hand van verwachte opbrengsten en kosten, zoals voer en energie.

Scheepstra van ZuivelNL benadrukt het effect van de klimatologische omstandigheden op de melkproductie wereldwijd. De toegenomen melkproductie in de VS en Australië heeft zeker niet alleen te maken met de hoge melkprijs die vóór de Russische boycot werd betaald, maar ook met het uitblijven van droogte in de belangrijke productiegebieden. Hetzelfde geldt voor Europa, waar de voorspellingen dat een land als Polen een serieuze melkproducent van belang zal gaan worden, uitkomen. Dat is niet alleen het gevolg van de verdwenen quotering en de gunstige klimatologische omstandigheden langs de Oostzee. Vooral de snel stijgende melkproductie per koe maakt van Polen een snelgroeiende melkproducent. Vergelijk het met de periode van Holsteinisering in de jaren tachtig in Nederland. Toen steeg de melkproductie per koe in ons land ook snel. De Polen krijgen het management en de genetica van hun veestapels op orde.

Vee-export gaat door

Diezelfde productiefactoren, klimatologische omstandigheden, managementkwaliteiten en aanleg van de veestapels maken dat Rusland niet van vandaag op morgen zelfvoorzienend is in zuivel. Maar dat Poetin er alles aan is gelegen zelfvoorzienend te worden, blijkt uit de vee-exportcijfers. In weerwil van de

groente-, fruit-, zuivel- en vleesboycot gaat er nog wel Nederlands fokvee naar Rusland. Weliswaar is de omvang flink afgenomen, maar de interesse blijft.

Volgens de exportorganisatie Veepro zijn recent nog enkele duizenden stuks geëxporteerd. Directeur Erik Gostelie: „Rusland heeft besloten om ondanks de boycot van de EU een uitzondering te maken voor enkele essentiële producten voor de Russische bevolking, waaronder fokrunderen. Russische boeren hebben behoefte aan hoogwaardig fokmateriaal uit Nederland. Afgezien van de politieke discussie over het wel of niet annexeren van de Krim, waar wij het absoluut niet mee eens zijn, zijn wij van mening dat het leveren van hoogwaardig melkvee aan de Russische boeren gezien moet worden in een andere context. Wij vinden niet dat de Russische bevolking zou moeten lijden onder de foute politieke keuzes van een totalitaire leider zoals Poetin.“

De bij Veepro aangesloten vee-exporteurs leveren in sommige gevallen niet alleen fokvee, maar ook de (management)kennis om duurzaam melkvee te houden. Gostelie licht toe: „Voor Veepro is het essentieel dat het welzijn van de dieren die geleverd worden aan Russische boeren geoptimaliseerd wordt. Voor dat doel leveren wij direct en indirect de nodige managementkennis aan om de leefomstandigheden van de dieren qua

huisvesting, voeding en klimaatbeheersing zo optimaal mogelijk te krijgen.“

Ruwvoer doorslaggevend

Wat in Polen is gelukt, zou ook in Rusland kunnen gaan lukken. Een snelle productiestijging dankzij betere genetica, management en ruwvoer. Maar elke voorspelling over de snelheid waarmee de voormalige Sovjet-Unie zijn eigen 'landbouwboontjes' weer volledig zelf kan doppen, is een slag in de lucht. 'Kremlinwatchers' zijn kritisch over de log en inefficiënt werkende overheid, die kortzichtig is en onvoorspelbaar. De situatie verschilt ook sterk per staat. Rondom Sint-Petersburg, waar de mentaliteit westers is, draait de melkproductie op volle toeren. De toename van de melkproductie in Wit-Rusland met 7 procent dit jaar is daarvan ook een indicatie. De klimatologische omstandigheden voor grasgroei zijn in die regio's dan ook niet slecht. Dieper en dieper het onafzienbare 'Wilde Oosten' in, neemt de kwaliteit en de stabiliteit van de melkproductie en -verwerking zienderogen af. Voer moet van heinde en verre komen. Valt deze voeraankoop om wat voor reden dan ook weg of wordt het onbetaalbaar, dan is melkproductie gedoemd te mislukken, hoe mooi de investeringsprojecten van de Russische energiebaronnen ook mogen lijken. ■

Melkaanvoer wereldwijd

In de eerste vijf maanden van dit jaar produceerden de 28 EU-landen gemiddeld 11 tot 13 miljard liter melk per maand. Het meeste in mei, de tweede quotumloze maand. Dat is een stijging van 0,7 procent ten opzichte van hetzelfde tijdvak vorig jaar. De grote zuivellanden Duitsland en Frankrijk zijn niet méér, maar minder gaan produceren in 2015. Italië leverde ruim 9 procent extra melk en Ierland ruim 5 procent extra. De Nederlandse zuivelfabrieken voerden 0,4 procent meer melk aan dan in de eerste vijf maanden van 2014. In juni en juli bleef de traditionele daling van de melkaanvoer in de zomermaanden echter nagenoeg geheel achterwege.

Polen leverde de eerste vijf maanden 1,4 procent extra. Met bijna een miljard liter melk per maand is het voormalige Oostblokland een relevante melkproducent geworden in Europa. Buiten Europa valt de toename van de melkproductie in Wit-Rusland op, met ruim 7 procent. Ook in Canada is de productie aanzienlijk gestegen. De VS produceerde 1,7 procent extra en is na de EU-28 de grootste melkproducent wereldwijd met ruim 8 miljard liter per maand. Rusland produceerde de eerste vijf maanden van dit jaar 1,7 procent meer melk, 3 miljard liter per maand.

